

Enheten för naturvård

Skanssundet SE0110329

Bevarandeplan för Natura 2000-område

(enligt 17 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.)

Inledning

Bevarandeplanen är det dokument som beskriver vilka mål som ska uppnås i bevarandet av ett Natura 2000-område och som anger vilka bevarandeåtgärder som planeras. I bevarandeplanen beskrivs vilka förutsättningar som krävs för att de utpekade arterna och livsmiljöerna ska upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus. Det har betydelse för tillämpningen av regelverket om Natura 2000-områden.

BEVARANDEPLANDatum
2017-06-12Beteckning
511-18647-2017

Namn	Skanssundet	Areal	14,6 ha
Natura 2000-kod	SE 0110329		
Kommun	Södertälje		
Bevarandeplan fastställd av Länsstyrelsen	2007-02-05		
Bevarandeplan reviderad av Länsstyrelsen	2017-06-12		
Områdestyp och status	SAC-område enligt art- och habitatdirektivet		
Ägarförhållanden	Privat		

Ingående livsmiljöer enligt art- och habitatdirektivet

Tabell 1. Livsmiljöer.

Livsmiljökod	Livsmiljöns namn	Areal (ha)	Andel (%)
1630	*Strandängar vid Östersjön	8,7	60
6270	*Silikatgräsmarker	3,0	21

* Prioriterad livsmiljö – bevarandet bedöms ha hög prioritet inom EU.

Ingående arter enligt art- och habitatdirektivet

Natura 2000-arter är arter som finns upptagna i bilaga 2 till EU:s art- och habitatdirektiv och skyddas därmed av Natura 2000-reglerna. I denna bevarandeplan nämns andra arter än de som är skyddade av Natura 2000-reglerna. Dessa arter har inte samma lagliga skydd såsom eventuella Natura 2000-arter.

Tabell 2. Arter.

Artens kod	Svenskt namn	Vetenskapligt namn
Inga Natura 2000-arter finns rapporterade från området.		

Bevarandesyfte för Skanssundet

Bevarandesyftet och beskrivningen av livsmiljöer nedan utgör den beskrivning som ska upprättas i enlighet med 17 § förordningen om områdesskydd m.m. (FOM). Tillsammans med bevarandemål och bevarandeåtgärder i denna plan utgör de underlag som visar hur myndigheterna behöver arbeta för att motsvara kraven i 16 § FOM.

BEVARANDEPLAN

Datum
2017-06-12

Beteckning
511-18647-2017

Det övergripande syftet med Natura 2000-området är att bidra till att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för de i området utpekade livsmiljöerna.

Områdets prioriterade livsmiljö är havsstrandängen (1630). Strandängen är floristiskt artrik och även en fin fågellokal, bland annat genom variationen av jordarter och de varierade vattnen runt om. Förutom den för strandängarna normala leran och gyttjeleran finns en låg rygg av svallsand och grunda sandiga bottnar vilket gör strandängen ovanligt variationsrik. Längs Södertäljevikens stränder finns ännu ganska gott om betade havsstrandängar. Mest finns kring Tullgarn och södra Mörkö ca 15 km söder om Skanssundet. I områdena närmare Skanssundet, i en radie på 10 km, finns ett tiotal havsstrandängar kring Järnfjärden och på norra och mellersta Mörkö. Strandängarnas djur- och växtliv bedöms därmed ha goda förutsättningar att bevaras i området.

Prioritering av skötselåtgärder framgår av tabell 3.

Bevarandemål för Skanssundet

Att bidra till gynnsam bevarandestatus för de i området utpekade livsmiljöerna uttrycks i detta område i följande mål.

***Strandängar vid Östersjön (1630)**

- Arealen strandängar vid Östersjön ska bibehållas.
- Vegetationen ska vara välhävdat av bete och/eller slåtter, helst bete, varje år vid vegetationsperiodens slut så att ansamling av förna inte sker.
- Igenväxningsvegetation förekommer inte.
- Marken ska vara opåverkad av konstgödning och stödutfodring, kalkning, dikning, insådd av för livsmiljön främmande arter.
- Betsdjuren ska hålla vassvegetationen tillbaka.
- Skonor eller naken, trampad lera mot strandlinjen ska förekomma.
- De för livsmiljön typiska arterna, till exempel sumpgentiana, tofsvipa och rödbena, ska finnas i livskraftiga bestånd.

***Silikatgräsmarker (6270)**

- Arealen silikatgräsmarker ska bibehållas.
- Vegetationen ska vara välhävdat av bete och/eller slåtter, helst bete, varje år vid vegetationsperiodens slut så att ansamling av förna inte sker.
- Igenväxningsvegetation förekommer inte.
- Marken ska vara opåverkad av konstgödning och stödutfodring, kalkning, dikning, insådd av för livsmiljön främmande arter.
- De för livsmiljön typiska arterna, till exempel låsbräken, ska finnas i livskraftiga bestånd.

BEVARANDEPLAN**Datum**
2017-06-12**Beteckning**
511-18647-2017**Beskrivning av området**

Mörköns norra delar består av ett öppet och vidsträckt åkerlandskap och domineras helt av slottet Hörningsholm som är beläget på en klippa i landskapet. I nordost, invid färjeläget, ligger Natura 2000-området Skanssundet. Skanssundet är ett för bygden förhållandevis stort och öppet beteslandskap. Strandängarna vid Skanssundet är både botaniskt och ornitologiskt intressanta. Till detta bidrar det sandiga underlaget med grunda sandiga stränder, sandiga torrbackar och gräsmark på våt sand.

På den torra sandryggen växer bland annat backtimjan och stagg. Trift förekommer på sandryggen där underlaget är fuktig sandig. På frisk gräsmark finns artrika växtsamhällen med arter som darrgräs, hirsstarr, blekstarr, låsbräken (100-tals 2003), ängsvädd, solvända m.fl. På havsstrandängen finns arter som rödsäv, gåsört, blåsklöver, sumpgentiana, ormtunga, vildlin och kustarun. Här påträffas även strandkrypa och havssälting. Skanssundet är en av länets två spontana lokaler för glasört. Arten uppmärksammades redan på 1800-talet men är nu ganska fåtalig. Glasörten växer tidvis översvämmade strandängar med vegetationslösa, saltrika frätor. För att inte frätorna/skonor skall koloniserats av kringstående vegetation och därmed tränga ut växten är bete helt avgörande för dess fortlevnad. Arten bör uppmärksammas i det fortsatta bevarandearbetet inom Skanssundet.

Fågellivet är rikt året runt inom området. Häckar gör tofsvipa, rödbena, enkelbeckasin, ängspiplärka och gulärta samt vissa år skedand, årtä och gravand. Skanssundet är med sitt strömmande vatten och sina betade strandängar en värdefull rast- och övervintringslokal för vadare, svan, vigg och sothöns. Under sensommaren kan ibland 100-tals rastande vadare uppehålla sig inom området som t.ex. grönbena, svartsnäppa, gluttsnäppa. Vår och höst ligger ofta stora mängder med dykänder vid de grunda sandbottenarna i anslutning till strandängarna. Hagen hävdades 2015 av ca 25 nötkreatur.

Beskrivning av livsmiljöer***Strandängar vid Östersjön (1630)**

Livsmiljön utgörs av strandbetesmarker och strandängar vid Östersjön av boreal typ med en salinitet vanligen under 1,5 % och en i regel lågvuxen vegetation. Dessa är eller har tills nyligen varit påverkade av slätter och/eller betesdrift. På Skanssundet är vegetationen mer eller mindre tydligt zonerad och påverkad av landhöjningen. Floran och faunan är artrik med många arter som inte finns i andra miljöer (se ovan).

BEVARANDEPLAN

Datum
2017-06-12

Beteckning
511-18647-2017

Området inventerades 2015. Det fann då en mosaik av välbetade ytor, ytor täckta med tät och hög starr, friska gräsytor med hög vegetation samt våta ytor med varierande hävdstatus. Maximal vegetationshöjd i området är cirka 0,5 m. Strandlinjen är mestadels välbetad, framför allt i söder.

***Silikatgräsmarker (6270)**

Med denna livsmiljö avses torra och friska gräsmarker i låglandet, ofta på kalkfattig grund med lång kontinuitet av betesdrift. Markerna kan i tidigare skeden ha varit hävdade genom slåtter. Inom Skansundet är silikatgräsmarkerna mer eller mindre ogödslade och har en artrik vegetation av hävdgynnade kärlväxter och svampar. Träd förekommer inom området sparsamt och trädskiktets krontäckning understiger därmed 25 %.

Området inventerades 2015. Hagen var då jämnt avbetad med ca 1 dm vegetationshöjd. Partier kring träd och staket hade högre vegetation. Kraftigt avbetade ytor samt fuktiga till våta ytor förekom spritt i området. I norr var vegetationshöjden lägre, sannolikt främst på grund av den sandiga marken och närheten till stranden.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt

En komplett lista är inte möjlig att upprätta. Här listas ett urval hot som i det här området bedömts mest relevanta.

***Strandängar vid Östersjön (1630)**

- Upphörd hävd, som kan leda till att bladvassen samt träd och buskar ökar i mängd.
- Minskad hävd på grund av färre antal betesdjur. Den för detta område speciella glasörten är beroende av naken lera som behöver extra högt betetryck. Generellt är den för strandängar ovanligt höga artantalet på denna strandäng beroende av högt betetryck. Även gulärta, rödbena och tofsvipa gynnas av att delar av strandängen är kortbetad även under försommaren. De behöver dock även gömma bona i lite högre gräs, eller vid tuvor i andra delar av strandängen.
- Markexploatering. Strandängsområden kan förstöras genom utfyllnad, vägdragningar, ledningsdragningar etc.
- Dräneringar för att påskynda avrinningen från strandängen eller närbelägna marker kan helt eller delvis förstöra biotopen. Strandängens karaktäristiska flora och fauna missgynnas av den minskade saltvattenspåverkan som blir följden.
- Uppläggande av muddermassor.
- Kväveläckage från angränsande marker.
- Uppodling och invallningar.

BEVARANDEPLAN

Datum
2017-06-12

Beteckning
511-18647-2017

***Silikatgräsmarker (6270)**

- Upphörd hävd.
- Minskad hävd på grund av färre antal betesdjur (trampskador på åsen gynnar många sandinsekter).
- Igenväxning av träd och buskar.
- Markexploatering. Gräsmarken kan förstöras genom utfyllnad, vägdragningar.
- Uppläggande av jordmassor.
- Kväveläckage från angränsande marker.
- Uppodling och invallningar.

Bevarandeåtgärder med tidsplan**Gällande regler**

Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken (MB) krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller störa utpekade arter i ett Natura 2000-område som har förtecknats enligt 7 kap 27 § MB. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändig för skötseln och förvaltningen av området. Alla Sveriges Natura 2000-områden utgör dessutom riksintressen (enligt 4 kap MB), vilka ska beaktas vid prövning av ärenden och planläggning.

Strandskydd gäller enligt 7 kap 13-18 §§ MB inom hela av Natura 2000-området. Inom strandskyddat område är viss typ av exploatering förbjuden, t.ex. uppförande av ny byggnad. Undantag från förbudet gäller t.ex. byggnader som behövs för de areella näringarna och som måste finnas inom strandskyddat område.

Hela området ingår i en betesfälla som till största delen planeras ingå i ett åtagande om miljöersättning för skötsel av betesmarker och slätterängar med särskilda värden. I området gäller de skötselvillkor som står i åtagandepilen.

Behov av ytterligare reglering

Åtagandet om miljöersättning behöver fastställas för att säkra att området hävdas. Därutöver finns inget behov av ytterligare reglering.

BEVARANDEPLAN

Datum
2017-06-12Beteckning
511-18647-2017

Tabell 3. Förslag till skötselåtgärder som komplement till vad som gäller i åtagandeplanen för Skanssundet. Åtgärder i kursiv är prioriterade.

Livsmiljö/art	Åtgärd	Tidsplan
*Strandängar vid Östersjön (1630) och *Silikatgräsmarker (6270)	<i>Bete och/eller slåtter, helst bete.</i> Tidigt betespåsläpp och tillräckligt högt betestryck för att bland annat ge trampskador och saltfrätor/skonor är viktigt. Delar av området som har förväxt gräsvegetation bör betesputsas under sensommaren/hösten.	Årligen. Vid behov.

Bevarandetillstånd i dag

Tabell 4. Bevarandetillstånd hos ingående livsmiljöer.

Livsmiljö/art	Bevarandetillstånd
*Strandängar vid Östersjön (1630)	Gynnsamt. Ingen igenväxning förekommer. Möjligtvis att bladvassen har expanderat något upp på strandängen under senare år. Angeläget att betestrycket höjs för att gynna strandängsvegetationen. Detta för att få fram skonor/nakna partier i landstrand
*Silikatgräsmarker (6270)	Gynnsamt. Ingen igenväxning förekommer. Angeläget att betestrycket höjs för att gynna strandängsvegetationen.

Inventeringar i området och andra referenser

Länsstyrelsen i Stockholms län ,1993:Äng och hage, del 2.

Södertälje kommun, 1997: Ängs- och hagmarksregister.

BEVARANDEPLAN

Datum
2017-06-12

Beteckning
511-18647-2017

Karta

